

Työpajamateriaali: ilmastotyön ja vihreän siirtymän seurantaindikaattorit

*Tehoa ja vaikuttavuutta maakuntien ja kuntien ilmastotyöhön (Tehoava)
-hankkeen materiaalia kuntien ja maakuntien käyttöön*

Euroopan unionin
osarahoittama

Elinvoimakeskus

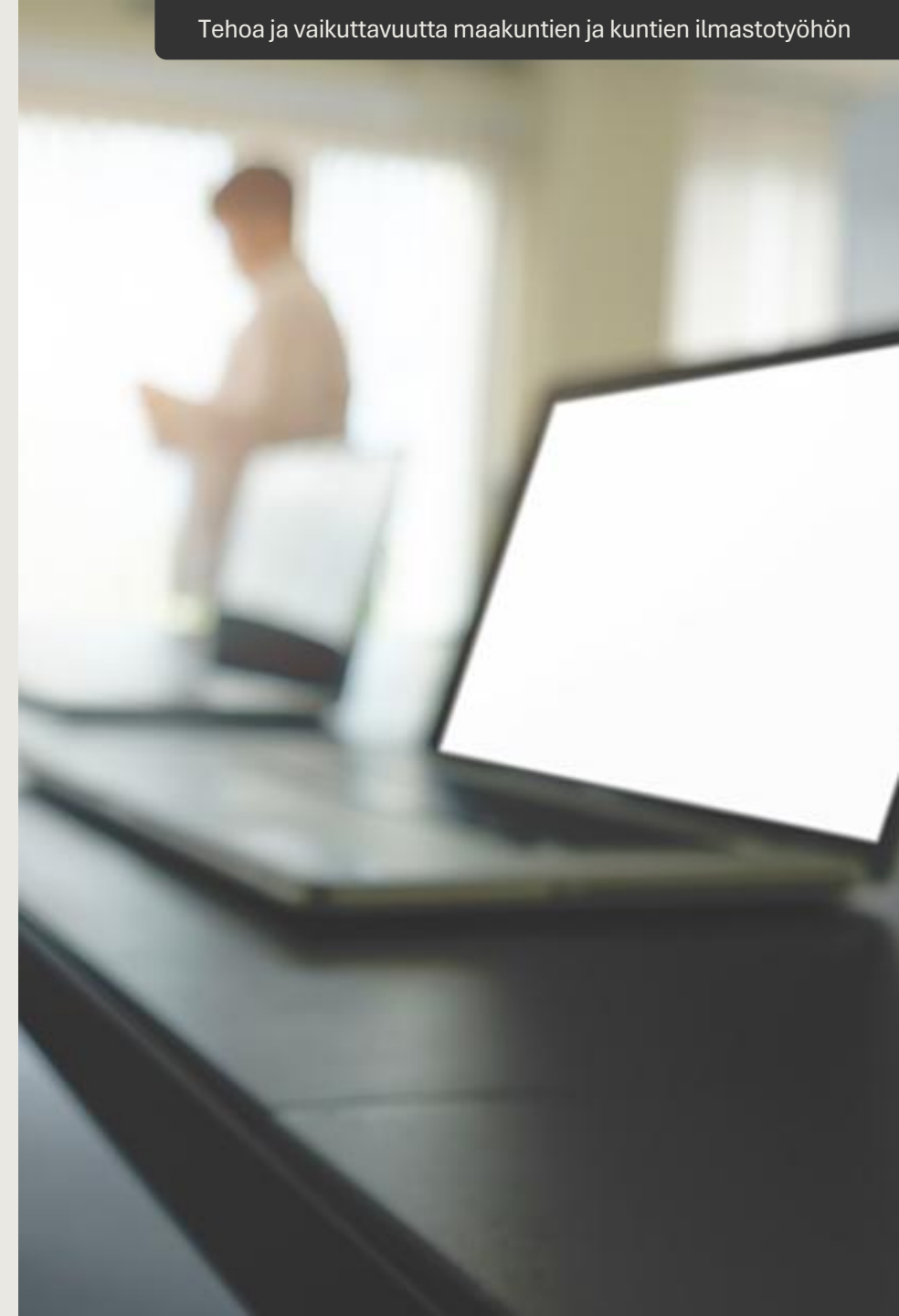
Vinkkejä materiaalin käyttöön

Työpajamateriaali on koostettu valtakunnallisessa **Tehoava-hankkeessa** kuntien ja maakuntien seurantaindikaattorien pohdintaan esim. ilmasto-suunnitelman valmistelussa. Tätä esitystä ja indikaattorilistoja voi vapaasti hyödyntää työpajan suunnittelussa ja toteutuksessa.

Työpajaan on suositeltavaa kutsua suunnitelman valmistelijoiden lisäksi seurannasta ja sen resursoinnista vastaavia henkilöitä. Ennakkotehtävä auttaa osaltaan tunnistamaan, mitkä seikat ja tahot on kannattavaa ottaa huomioon jo indikaattoreiden valintavaiheessa.

Indikaattoripohdinnan voi jakaa kahteen työpajaan, jolloin ensimmäisessä johdatellaan aiheeseen ja tunnistetaan mahdollisia indikaattoreita valmiiden esimerkkilistojen avulla, ja toisessa puolestaan voidaan keskittyä karsintaan ja tietolähteiden tunnistamiseen.

Tehoa ja vaikuttavuutta maakuntien ja kuntien ilmastotyöhön

Työpajan esimerkkirakenne

Johdanto ja indikaattoreiden valinta

- Johdatus indikaattoreiden ja niiden seurannan toteuttamisen pariin (15 min)
- Sopivien indikaattoreiden pohdintaa Tehoava-hankkeessa kerättyjen esimerkkien tuella 2–4 hlön pienryhmissä (30 min)
- Yhteinen keskustelu ja jatkoaskeleet (15 min)

Indikaattorien karsinta, tietolähteet ja resursointi

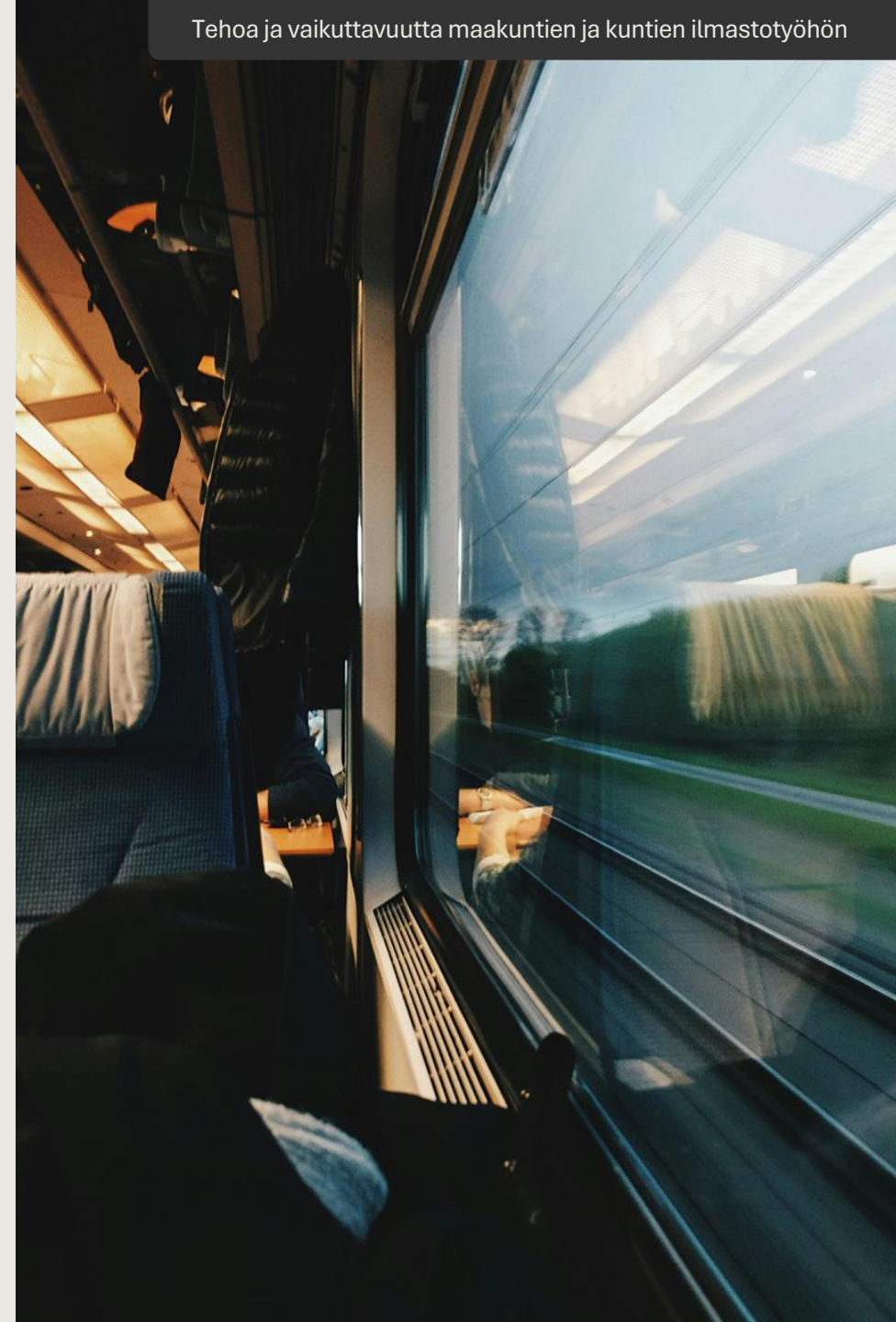
- Ehdotettujen indikaattoreiden kytkeminen kunnan/maakunnan ilmastosuunnitelman teemoihin (15 min)
- Indikaattoreiden karsinta olennaisimpiin (20 min)
- Tietolähteiden tunnistaminen, resursoinnin suunnittelu, vastuutahojen nimeäminen ja jatkoaskeleet (25 min)

Ennen työpajaa pohdittavaksi

- Onko edellisessä ilmastosuunnitelmassa ollut nimettyjä seurantaindikaattoreita? Mitä?
- Onko niitä seurattu systemaattisesti? Miten, kuka?
- Mitä teemoja tai painopisteitä uusi suunnitelma sisältää? Miten niiden kehittymistä aiotaan seurata?
- Kuka koordinoi uuden suunnitelman seurantaa ja kuka sen toteuttaa käytännössä? Miten usein?

Johdatus indikaattoreihin ja seurantaan

Mikä on indikaattori?

- Käsite ei ole vakiintunut, vaan käytössä erilaisia määritelmiä ja termejä
 - Mitata voi mitä tahansa, mutta **indikaattori liittyy johonkin suurempaan ilmiöön**
 - Kuvaa jonkin ilmiön kehityskulun tämänhetkistä tilannetta
 - Kertoo ilmiöön liittyvien tavoitteiden etenemisestä ja toimenpiteiden vaikuttavuudesta
 - Indikaattorilla on nimi ja lukuarvona esitettävä tulos
 - Esim. aurinkosähkön pientuotannon määrä, GWh/a
- Tärkeää määritellä, mitä TE sillä tarkoitatte

Indikaattorien käyttötarkoitus

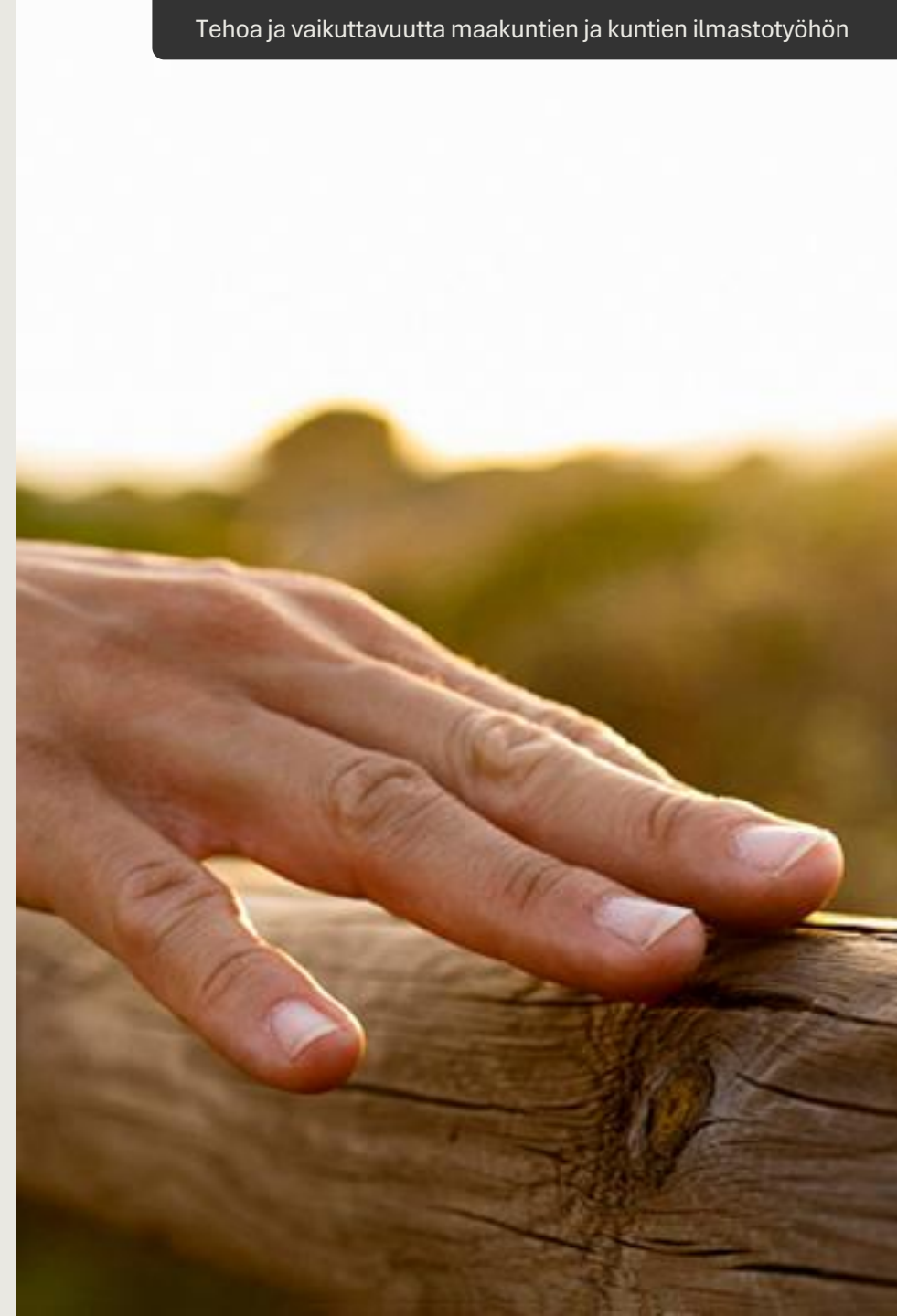
- **Mihin** suunnitelmaan/ohjelmaan/strategiaan indikaattoreita halutaan? **Miksi?**
- Ketkä ovat sen **kohdeyleisöä**? Mikä on heille olennaista tietoa, joka kannustaa toimintaan?
 - Kuntalaiset, päättäjät, organisaatio itse?
 - Mitä/miten/miksi/kuinka usein heille viestitään?
- Kuka indikaattoreiden seuranta lopulta toteuttaa, onko siihen resursseja?
→ **Indikaattorien laatu on tärkeämpää kuin määrä**

Mitä ilmiöitä seurataan?

- Mitä laajoja **ilmiöitä** suunnitelman ympärillä tai mitä **teemakohtaisia kehityskulkuja** halutaan seurata?
- Miten teemat eroavat toisistaan tietotarpeen osalta? Miten kunkin teeman tilanne on kehittynyt edellisen suunnitelman laatimiseen verrattuna?
- Millä **aikajänteellä** kunkin ilmiön kehittymistä pitäisi seurata? Vuosittain, tiheämmin, harvemmin?
 - Voisiko eri teemoja/sektoreita seurata ja niistä viestiä eritahtisesti? Esimerkiksi teemavuodet, 1–2 teemaa per kevät/syksy, muihin ohjelmiin liittyvän seurannan yhteydessä?

Tietolähteet

- **Mitä tietoa tuotetaan itse** kunta- tai maakuntatasolla? Kuka ja miten usein?
- Mitä tietoa **julkiset tietolähteet** tarjoavat?
 - Esim. Syke, Luonnonvarakeskus, Tilastokeskus...
- Mitä tietoa saadaan **kuntaomisteisilta organisaatioilta**? Ketkä ovat yhteyshenkilöitä? Onko näiltä saatava tieto julkistettavissa?
- Mitä täytyy täydentää **ostopalveluilla**? Kertaluontoisesti vai toistuvasti? Kustannukset?

Indikaattorit vs. viestintä

- Pelkkä indikaattoritieto ei ole usein riittävää
- **Viestinnällä rakennetaan tiedolle kontekstia:** kerrotaan paikallisesta toimintaympäristöstä, nostetaan esiin onnistumisia, kannustetaan toimintaan → kytketään tieto laajempiin ilmiöihin kohdeyleisön ymmärryksen lisäämiseksi
- Eri kohderyhmät voivat tarvita pohjimmiltaan samaa tietoa, mutta eri tavoin viestittynä ja erilaiseen kontekstiin sidottuna → **pienempikin indikaattorimäärä voi palvella montaa tarkoitusta**

Euroopan unionin
osarahoittama

Elinvoimakeskus

Seurannan hyvät käytännöt

- ✓ Seurannan suunnittelu osana strategian laatimista
- ✓ Selkeä vastuunjako ja riittävä resursointi
- ✓ Tarkoituksenmukaiset indikaattorit
- ✓ Tietolähteet ym. järjestelmällisesti näkyviin
- ✓ Koordinoitu seuranta muiden strategioiden, ohjelmien ja sitoumusten kanssa
- ✓ Hyödynnetään valmiita lähteitä, esimerkkejä ja muiden tahojen hyviä käytäntöjä

Tehoa ja vaikuttavuutta maakuntien ja kuntien ilmastotyöhön

Vaihe 1: indikaattorien valinta

Vaihe 1: indikaattoreiden valinta

Tehtävänä on pohtia pienryhmissä kaikkia mahdollisesti ilmastosuunnitelmaan sopivia indikaattoreita käyttäen apuna *Tehoa ja vaikuttavuutta maakuntien ja kuntien ilmastotyöhön (Tehoava)* -hankkeessa kerättyjä indikaattorilistoja.

Kysymyksiä keskustelun tueksi:

- Mitä indikaattoreita aiemmassa suunnitelmassa on ollut käytössä? Onko ne koettu riittäviksi, hyödyllisiksi ja tarkoituksenmukaisiksi? Onko niissä ollut puutteita?
- Onko esimerkkilistoissa muita indikaattoreita ja tietolähteitä, joita uuden ilmastosuunnitelman seurannassa voisi hyödyntää?
- Mitä tietoja esimerkiksi päättäjät ja kuntalaiset kaipaavat ilmastotyön etenemisestä?
- Mitkä tiedot kiinnostavat kunnan/maakunnan omia asiantuntijoita? Miksi?

**Vaihe 2:
indikaattorien karsinta, tietolähteet
ja seurannan suunnittelu**

Vaihe 2a: indikaattoreiden karsinta

Tehtävänä on karsia edellisessä vaiheessa valittuja indikaattoreita niin, että jäljelle jäävät ilmastosuunnitelman teemoihin ja keskeisiin ilmiöihin liittyvät tarkoituksenmukaiset, perusteltavissa olevat ja seurantaa tukevat indikaattorit.

Kysymyksiä keskustelun tueksi:

- Mitkä indikaattorit kytkeytyvät kuhunkin ilmastosuunnitelman teemaan?
- Mitkä indikaattorit ovat oleellisimpia seurannan ja käytännön toimien kannalta?
- Millä voidaan osoittaa tavoitteiden etenemistä ja toimenpiteiden vaikuttavuutta?
- Mitkä tiedot kiinnostavat oman kunnan tai maakunnan viestinnän kohdeyleisöä?
- Onko joitain indikaattoreita syytä tarkastella yhdessä kokonaiskuvan saamiseksi?

Vaihe 2b: tietolähteet ja seurannan suunnittelu

Tehtävänä on tunnistaa seurannan vaatimat tietolähteet ja resurssit. Joitain tietolähteitä on mainittu indikaattorilistoissa, mutta näiden lisäksi kunnalla tai maakunnalla saattaa olla muita omia tiedontuotannon väyliä. Esimerkkejä erilaisista seurannan toimintatavoista puolestaan löytyy Tehoa ja vaikuttavuutta maakuntien ja kuntien ilmastotyöhön (Tehoava) -hankkeen [nykytilakatsauksesta](#).

Kysymyksiä keskustelun tueksi:

- Kuka seurantaa koordinoi? Kuka seurantaa toteuttaa ja millä resursseilla? Miten usein?
- Voiko seurannan kytkeä kunnan/maakunnan muiden suunnitelmien seurannan yhteyteen?
- Mitkä tiedoista löytyvät julkisista tietolähteistä, mitkä kunnalta/maakunnalta itseltään, mitkä joudutaan hankkimaan ulkopuolisilta tiedontuottajilta? Miten usein?

Tehoa ja vaikuttavuutta maakuntien ja kuntien ilmastotyöhön (Tehoava)

*Hanke on saanut rahoitusta EU:n alue- ja rakennepolitiikan
Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelmasta.
Rahoittava viranomainen on Pohjois-Suomen elinvoimakeskus.*

Hankeaika
1.4.2025–31.3.2027

Kokonaisbudjetti **501 318 €**
EU-rahoitus **401 049 €**

Lisätietoja: <https://valonia.fi/hanke/tehoava/>